

Microsoft

obsahuje
TEST
znalosti

Windows

7

Michal Janko
Pavel Roubal

jednoduše

NAUČTE SE ZA VÍKEND

C PRESS

Michal Janko, Pavel Roubal

Microsoft Windows 7

Jednoduše

Computer Press
Brno
2012

Microsoft Windows 7 Jednoduše

Michal Janko, Pavel Roubal

Obálka: Martin Sodomka

Odpovědný redaktor: Martin Domes

Technický redaktor: Jiří Matoušek

Objednávky knih:

<http://knihy.cpress.cz>

www.albatrosmedia.cz

eshop@albatrosmedia.cz

bezplatná linka 800 555 513

ISBN 978-80-251-2853-4

Vydalo nakladatelství Computer Press v Brně roku 2012 ve společnosti Albatros Media a. s. se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 16087.

© Albatros Media a. s. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

Dotisk 1. vydání.

 ALBATROS MEDIA a. s.

Obsah

ÚVOD	7
KAPITOLA 1	
Operační systémy Windows	9
CO JE OPERAČNÍ SYSTÉM	9
NENÍ TĚCH WINDOWS TROCHU MOC?	9
CO VŠE OBSAHUJE SYSTÉM WINDOWS 7	11
SHRNUTÍ KAPITOLY	12
KAPITOLA 2	
Základy ovládání Windows 7	13
CO DĚLÁ POČÍTAČ PO ZAPNUTÍ	13
PŘIHLÁŠENÍ SE K POČÍTAČI	13
VYPNUTÍ POČÍTAČE	14
OBRAZOVKA POČÍTAČE SE SYSTÉMEM WINDOWS 7	16
NABÍDKA START	17
OKNO PROGRAMU	17
SPUŠTĚNÍ A UKONČENÍ PROGRAMU	19
ZMĚNA VELIKOSTI A POLOHY OKNA	20
PŘEPÍNÁNÍ MEZI SPUŠTĚNÝMI PROGRAMY	21
DIALOGOVÁ OKNA	23
SHRNUTÍ KAPITOLY	25
KAPITOLA 3	
Nová složka a nový dokument, uložení a otevření souboru	27
VYTVÁŘENÍ SLOŽEK A KNIHOVEN	27
ULOŽENÍ A OTEVŘENÍ DOKUMENTU	30
NÁZEV SOUBORU NEBO SLOŽKY	33
SHRNUTÍ KAPITOLY	34

KAPITOLA 4

Práce se soubory a složkami	35
PROCHÁZENÍ STRUKTUROU SLOŽEK	35
POČÍTAČ – DISKY V POČÍTAČI	38
ZOBRAZENÍ OBJEKTŮ VE SLOŽCE	39
ŘAZENÍ A Seskupení zobrazených objektů	40
VÝBĚR (OZNAČENÍ) VÍCE OBJEKTŮ	42
PŘEJMENOVÁNÍ OBJEKTŮ	42
KOPÍROVÁNÍ SOUBORŮ A SLOŽEK	43
ODSTRANĚNÍ SLOŽKY NEBO SOUBORU	45
KOMPRIMACE SOUBORŮ A SLOŽEK	47
ODESLÁNÍ SOUBORU E-MAILEM	48
VYTVOŘENÍ ZÁSTUPCE PROGRAMU, SLOŽKY NEBO DOKUMENTU	49
HLEDÁNÍ SOUBORŮ NEBO SLOŽEK	50
SHRNUTÍ KAPITOLY	52

KAPITOLA 5

Programy dodávané se systémem Windows	53
SCHRÁNKA, OZNAČENÍ, METODA TÁHNI A PUSTĚ	53
DROBNÉ PROGRAMY (KALKULAČKA A POZNÁMKOVÝ BLOK)	56
TEXTOVÝ EDITOR WORDPAD	58
PRŮBĚH TISKU DOKUMENTU	60
PROGRAM MALOVÁNÍ	60
HRY DODÁVANÉ SE SYSTÉMEM WINDOWS	61
NÁPOVĚDA	66
SHRNUTÍ KAPITOLY	67

KAPITOLA 6

Obrázky, zvuk a video v počítači	69
FOTOGRAFIE V POČÍTAČI	70
PŘEHRÁVÁNÍ A KOPÍROVÁNÍ HUDBY	75
WINDOWS MEDIA PLAYER	76
PŘEHRÁVÁNÍ FILMŮ A VIDEA POMOCÍ WINDOWS MEDIA PLAYERU	81
STRÍH VIDEOZÁZNAMU – WINDOWS LIVE MOVIE MAKER	82
TVORBA DISKŮ DVD – WINDOWS DVD MAKER	85
SHRNUTÍ KAPITOLY	86

KAPITOLA 7

Využití služeb Internetu – web a e-mail	87
PROHLÍŽENÍ WEBU	87
DOMOVSKÉ STRÁNKY	90
HLEDÁNÍ INFORMACÍ NA INTERNETU	96
ELEKTRONICKÁ POŠTA	99
POŠTOVNÍ KLIENT WINDOWS LIVE MAIL	100
VIRY, SPAM A PHISHING	105
SHRNUTÍ KAPITOLY	107

KAPITOLA 8

Nastavení a bezpečnost systému	109
OVLÁDACÍ PANELE	109
NASTAVENÍ VZHLEDU, MOTIVU A EFEKTŮ	110
NASTAVENÍ HLAVNÍHO PANELU	112
ŘÍZENÍ SPOTŘEBY	114
NASTAVENÍ PROCHÁZENÍ SLOŽEK	114
INSTALACE PROGRAMŮ A ZAŘÍZENÍ	116
BEZPEČNOST SYSTÉMU A DAT	118
SHRNUTÍ KAPITOLY	121

PŘÍLOHA A

Princip práce počítače	123
-------------------------------	------------

PŘÍLOHA B

Test nabytých znalostí	125
SPRÁVNÉ ODPOVĚDI	127
VYHODNOCENÍ	127

PŘÍLOHA C

Klávesové zkratky	129
--------------------------	------------

Rejstřík	131
-----------------	------------

ÚVOD

WINDOWS 7 – ČERSTVÁ KREV PRO VÁŠ POČÍTAČ

Ani ne po třech letech od systému Windows Vista přichází firma Microsoft s novou verzí operačního systému s názvem Windows 7. Číslovka v názvu značí sedmou verzi operačních systémů společnosti Microsoft – na svých počítačích jste (spíše teoreticky) mohli postupně provozovat Windows 95, Windows 98, Windows 2000, Windows ME, Windows XP a již zmíněné Windows Vista. V čem by měly být Windows 7 nové a lepší?

Živě si pamatuji na dobu, kdy jsme doma nahradili staré video novým (moderním) DVD rekordérem a moje paní po týdnu marné snahy se s ním spřátelit prohlásila, že ona se vlastně na televizi ani dívat nemusí, když se pokaždé musí prokousat tolika nabídkami. Nový (a moderní) tedy nemusí být vždy synonymem lepšího či jednoduššího. **poznámka**

Ovšem u systému Windows 7 to snad neplatí. Nové ovládání, zejména přepracovaný Hlavní panel, může někomu zvyklému na starší operační systémy připadat zpočátku nezvyklé a nepohodlné, myslím však, že většina lidí si na ně zvykne rychle. Na první pohled méně navenek viditelný je pak velký pokrok ve stabilitě a zejména rychlosti celého systému. Windows 7 jsou tak historicky prvním operačním systémem Microsoftu, který klade menší nároky na výkon počítače než jeho předchůdce. Každý pak určitě uvítá nové užitečné drobnosti a vylepšené nástroje na práci s textem, obrázky, hudbou a videem.

Je tedy velká šance, že nová Windows 7 pro vás budou znamenat příjemnější, produktivnější a bezpečnější práci s počítačem, a proto stojí za to se s nimi seznámit. Právě k tomu má posloužit tato kniha.

KAPITOLA 1

Operační systémy Windows

CO JE OPERAČNÍ SYSTÉM ■ NENÍ TĚCH WINDOWS TROCHU MOC? ■ CO VŠE ZAHRNUJE SYSTÉM WINDOWS 7

Asi jste již zaslechli své známé hovořit o tom, že mají na svých počítačích (systém) Windows. Co to vlastně systém je a jak je to s těmi Windows? To se dozvíte v této kapitole.

CO JE OPERAČNÍ SYSTÉM

Operační systém je nejdůležitější program v počítači. Proč? Samotný počítač, tedy jeho technické díly (říká se jim hardware), je jen hromada součástek. Oživují ho jednotlivé programy – nástroje pro naši práci (tém se říká software). Operační systém je z nich proto nejdůležitější, protože umožňuje všem ostatním programům využívat technické díly počítače, a tedy vůbec pracovat.

Pro názornost si představte, že chcete vzít do ruky tužku. Přemýšlíte o tom, že musíte ohnout palec, pak ukazováček, že k ohnutí ukazováčku musíte zapojit ten a ten sval? Ne. Vše za nás udělá váš „operační“ systém, který na povel „vezmi tužku“ vykoná stovky drobných úkonů vedoucích k vykonání činnosti. A podobně funguje operační systém v počítači – funguje jako prostředník mezi tělem (= hardwarem) a myslí (= softwarem).

Na kvalitě a bezporuchovosti operačního systému tak závisí, jak rychle a spolehlivě bude počítač pracovat, a na vnějším vzhledu systému závisí, jak pohodlně se nám bude s počítačem pracovat.

Všechny operační systémy, které se dnes používají na osobních počítačích standardu PC (tedy na všech běžných počítačích s výjimkou počítačů Apple), vytvořila a prodává americká firma Microsoft (čteme *majkrosoft*), jejímž majitelem je pan Bill Gates (*gejts*), dnes jeden z nejbohatších lidí na světě.

NENÍ TĚCH WINDOWS TROCHU MOC?

Operační systém Windows 7 se nabízí hned v několika odlišných verzích podobně jako třeba nové automobily. Jsou rozděleny podle určení na verze pro domácí použití a verze pro podnikové nasazení.

Obr 1.1 Krabicová balení systému

poznámka

Kromě různých stupňů výbavy zmíněných níže se jednotlivé verze Windows 7 liší ještě výchozím jazykem a tzv. architekturou – ta může být buď 32bitová nebo 64bitová, pro nové výkonné počítače je vhodnější architektura 64bitová. V dalším výkladu předpokládáme, že máte českou jazykovou verzi Windows 7, použitá architektura nebude pro naše účely hrát roli.

VERZE SYSTÉMU PRO DOMÁCÍ VYUŽITÍ

WINDOWS 7 HOME PREMIUM

Windows 7 Home Premium představují verzi pro domácí využití (web, pošta, hry, kancelářské aplikace). Tato verze obsahuje všechny grafické efekty, jako jsou průhledná okna, i aplikaci Windows Media Center. Je proto vhodná do počítačů, které se mají stát centrem domácí zábavy.

poznámka

Edice Windows 7 Home Basic, která neobsahuje některé grafické efekty ani Windows Media Center a další funkce, se na českém trhu neprodává. Je totiž určena pro méně rozvinuté trhy.

VERZE PRO FIREMNÍ VYUŽITÍ

WINDOWS 7 PROFESSIONAL

Tato verze je ideální pro firmy: umožňuje snadnější správu a větší zabezpečení počítače, zahrnuje integrované vyhledávání a rozšířené síťové služby. Nechybí ani možnost připojení k firemní doméně, využití unixových programů, simulace Windows XP a další funkce používané počítačovými specialisty.

SPECIÁLNÍ VERZE SYSTÉMU

WINDOWS 7 ULTIMATE

Pro ty, kteří potřebují jak funkce firemního počítače, tak multimediálního (zábavního) centra, je určena tato verze, která kombinuje vlastnosti verze Home Premium a Professional a přidává navíc možnost práce v libovolném z 35 jazyků či šifrování disků. Obsahuje tedy vše, co může v současnosti operační systém Microsoft Windows 7 nabídnout.

OEM VERZE

OEM verze není žádná speciální (jiná) verze systému (a obecně počítačového programu). Je to takový systém, který je zakoupen společně s nějakým počítačovým dílem – nejčastěji s celým počítačem – a který je na tento počítač vázán. Není tedy možné ho použít na jiném počítači a většinou se k němu nedodává ani manuál a neposkytuje se k němu technická podpora.

OEM verze je (i výrazně) levnější než plná („krabicová“) verze systému. Většinou se proto koupě OEM verze operačního systému vyplatí.

tip

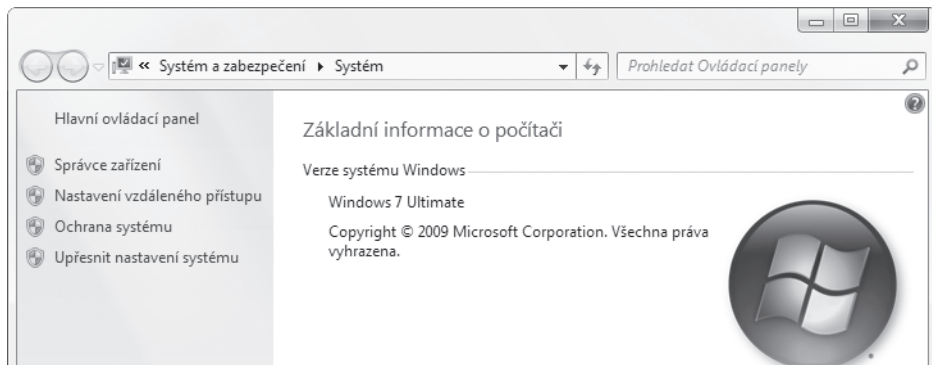
WINDOWS 7 STARTER

Nejchudší edici systému Windows 7 si nemůžete zakoupit zvlášť, je totiž předem nainstalována v některých méně výkonných (nejčastěji malých přenosných) počítačích. Budete se muset obejít bez všech grafických efektů (v této verzi dokonce není možné změnit ani tapetu plochy) i bez všech nadstavbových funkcí. Tato verze se navíc neprodává v 64bitové variantě. Výhodou je samozřejmě cena.

ZJIŠTĚNÍ VERZE SYSTÉMU NA POČÍTAČI

Možná si nejste jisti, jakou verzí systému Windows 7 používá váš počítač. Dozvíte se to ve vlastnostech počítače.

1. Klepněte na tlačítko **Start**.
2. Klepněte na položku **Počítač** *pravým* tlačítkem myši a vyberte úplně dole volbu **Vlastnosti**.
3. V okně se základními informacemi o počítači (viz obrázek 1.2) najdete kromě dalších informací také přesné označení verze operačního systému.

Obrázek 1.2 Zde zjistíte, jakou verzí operačního systému vlastně máte

CO VŠE OBSAHUJE SYSTÉM WINDOWS 7

Samotné ovládání systému se naučíme poměrně rychle. Je mu vlastně věnována pouze další kapitola. Všechny ostatní kapitoly přibližují další programy, které nejsou přímou součástí „holého“ systému, jsou však k systému dodávány, protože jsou nesmírně potřebné a užitečné pro každého.

Většinu z níže uvedených programů se s pomocí této knihy můžete naučit využívat.

poznámka

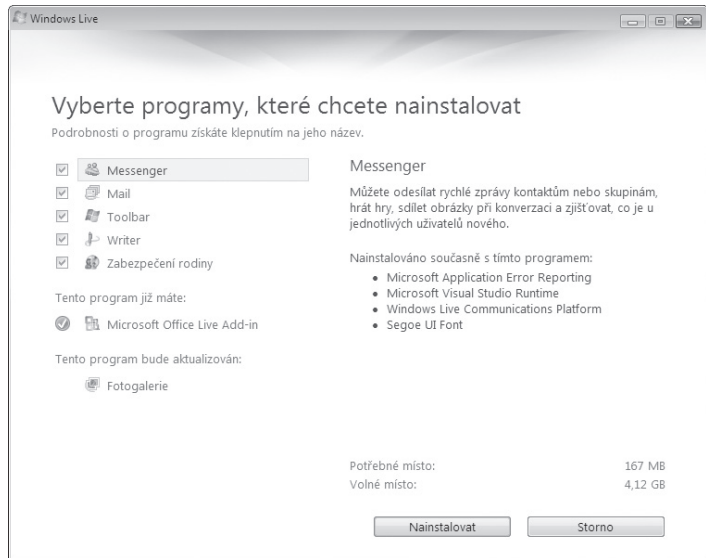
V počítači s operačním systémem Windows 7 okamžitě najdete programové vybavení umožňující následující činnosti:

- správu (prozkoumávání) souborů a složek na disku počítače (viz strana 27),
- prohlížení obrázků, přehrávání zvuku a videa (viz strana 69),
- propojení počítačů do lokální sítě a sdílení disků a tiskáren,
- připojení k Internetu mnoha způsoby (viz strana 88),
- prohlížeč webových stránek (Internetu) (viz strana 89),
- kontrolu a optimalizaci technických dílů počítače,
- zálohování, údržbu a optimalizaci systému včetně obnovy systému v případě havárie (viz strana 120),
- psaní textových dokumentů, malování a počítání (viz strana 56),
- hraní (viz strana 61),
- zabezpečení počítače proti nebezpečím z Internetu (viz strana 105).

Některé programy, které bývaly nedílnou součástí starších verzí Windows, byly z Windows 7 vyňaty, aby byl systém štihlější a rychlejší a aby měl uživatel svobodu výběru, zdali pro dané účely chce používat programy Microsoftu, nebo jiných výrobců. Jedná se o aplikace sloužící:

- ke správě a prohlížení fotografií včetně možnosti jejich základních úprav a tisku – viz strana ***,
- k tvorbě vlastních videozáznamů a DVD disků – viz strana 85,
- k využití elektronické pošty (e-mailu) – viz strana 100,
- k okamžité on-line komunikaci.

Tyto programy (a navíc některé další) si můžete snadno stáhnout a nainstalovat v podobě takzvaného balíčku Live. Na straně 70 se dozvíte, jak na to.

Obrázek 1.3 Programy z rodiny Windows Live již nejsou nedílnou součástí systému Windows

SHRNUTÍ KAPITOLY

Operační systém Microsoft Windows 7

- oživuje počítač, umožňuje práci ostatním programům,
- sám o sobě obsahuje množství užitečných programů využitelných k nejrůznějším činnostem.

Ze skutečnosti, že operační systém oživuje počítač, plyne, proč se s ním vlastně učíme pracovat. Ovládání počítače totiž spočívá především v ovládnutí operačního systému. Operační systém musí být na každém počítači (pokud není jeho funkcí jen ozdoba stolu). Měl by se tedy s novým počítačem *zakoupit*, jinak je jeho užívání *nelegální*.

Bez operačního systému žádný program nemůže pracovat, proto se operační systém musí po zapnutí počítače *spustit jako první*. Doba od zapnutí počítače po zobrazení plochy systému Windows 7 je potřebná k nahrání komponent (součástí) operačního systému do operační paměti počítače.

Existuje několik verzí systému Windows 7, dvě jsou určené pro domácí použití a tři pro firemní sektor. Pro domácího uživatele je při výběru důležité, zda požaduje podporu multimediálního centra v počítači a grafické efekty. Často je nejvýhodnější koupit systém spolu s novým počítačem jako takzvanou OEM verzi.

KAPITOLA 2

Základy ovládání Windows 7

ZAPNUTÍ A VYPNUTÍ POČÍTAČE, REŽIM SPÁNKU ■ OBRAZOVKA POČÍTAČE SE SYSTÉMEM WINDOWS 7 ■ NABÍDKA START OKNO POČÍTAČ ■ OKNO PROGRAMU ■ SPUŠTĚNÍ A UKONČENÍ PROGRAMU ■ PŘEPÍNÁNÍ MEZI SPUŠTĚNÝMI PROGRAMY ■ DIALOGOVÁ OKNA SYSTÉMU WINDOWS

Sedneme si k počítači a začneme pracovat. Musíme tedy počítač umět zapnout, přihlásit se k němu a zase odhlásit a také počítač vypnout. A protože slovo „vypnout“ může znamenat v systému Windows 7 tři různé činnosti, vyložíme si tento pojem podrobněji.

Vidíte před sebou obrazovku počítače, na ní pěkné „obrázky“. Co vlastně znamenají a k čemu slouží? I o tom je tato kapitola. Naučíme se také základní akce, které potřebujeme k práci na počítači: spuštění a ukončení programu, změnu velikosti a polohy okna a podobně.

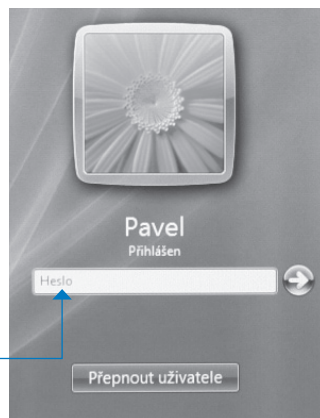
CO DĚLÁ POČÍTAČ PO ZAPNUTÍ

Zapnutí počítače jeho vypínačem je asi zbytečné popisovat, stisknout tlačítko zvládne každý. Ale co vše dělá počítač po zapnutí, to možná nevíte:

- Zkontroluje procesor, operační paměť a vůbec hardware (technické díly) počítače. Zobrazí nám logo společnosti, které stály za jeho zrodem, případně tabulku zařízení počítače.
- Najde na startovacím pevném disku operační systém a *zave-*
de ho do paměti. To může trvat i desítky sekund. Na obrazovce většinou vidíme obrázek s logem systému Windows 7, nějakou dobu může být obrazovka jen černá.
- Zobrazí obrazovku s výběrem uživatele (a zadáním jeho hesla) a poté Plochu systému Windows 7 s objekty, které jsou na ní umístěny. Můžeme zahájit vlastní práci.

PŘIHLÁŠENÍ SE K POČÍTAČI

Systém Windows 7 umožňuje, aby jeden počítač využívalo více uživatelů. Proto po zapnutí počítače většinou musíme vybrat své *uživatelské jméno*. Přístup může být navíc vázán na *heslo*, v tomto případě musíme při přihlášení se k počítači toto heslo samozřejmě zadat. Klepneme do políčka **Heslo** a pečlivě zadáme své heslo (nevypisuje se na obrazovku – namísto písmen se vykreslují puntíky).

Obrázek 2.1 Přihlášení uživatele do systému Windows 7

Pokud zadáme své heslo správně, objeví se po chvíli před námi „naše“ **Plocha** operačního systému.

poznámka

Heslo slouží k ochraně přístupu k počítači nebo k síti. Správné (tzv. silné) heslo by nemělo být kratší než 6 znaků a hlavně by to nemělo být žádné slovo mající konkrétní význam (jméno, číslo apod.). Měla by to být prostě nesmyslná, ale přesto pro vás zapamatovatelná skupina znaků obsahující velká i malá písmena a číslice a nejlépe i další znaky (hvězdičky apod.).

Silné heslo vytvoříte jednoduše: řeknete si nějakou vám známou větu, např. Bydlím v obci Bratřice číslo 007, a z prvních písmen (a vždy doplňte i nějaká čísla) vytvoříte heslo (tedy BvoBC007). Pozor, na různých místech (e-mail, elektronické bankovníctví) používejte odlišná hesla!

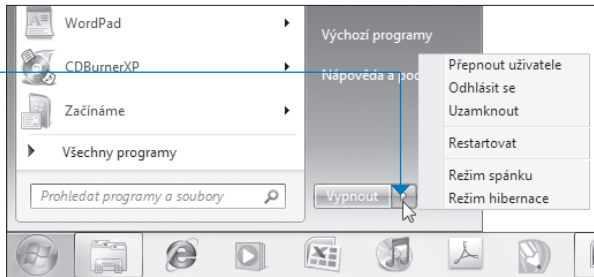
VYPNUTÍ POČÍTAČE

Hned si vysvětlíme, proč je slovo *Vypnutí* v nadpisu v uvozovkách.

REŽIM SPÁNKU A HIBERNACE, VYPNUTÍ A RESTART POČÍTAČE

Klepnete-li v nabídce **Start** na tlačítko **Vypnout**, systém ukončí všechny programy, které jste spustili vy nebo kdokoli, kdo se k počítači přihlásil před vámi, a počítač úplně vypne. Vypnutí však není vaší jedinou ani nejlepší možností, co dělat při odchodu od počítače. Šipka vedle tlačítka **Vypnout** jich skrývá hned několik:

- **Přepnout uživatele.** Přepnutí znamená výběr nového uživatele, aniž byste se odhlásili. Všechny vaše spuštěné programy tedy stále poběží v pozadí, zatímco bude počítač používat někdo jiný.

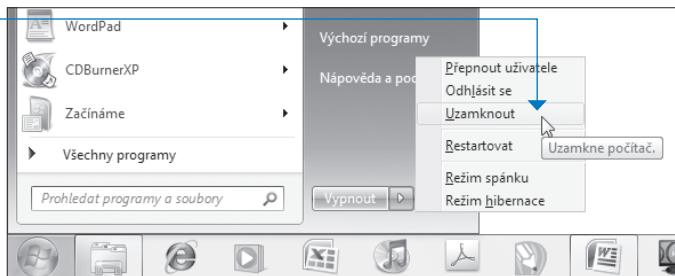
Obrázek 2.2 Vypnutí a další možnosti ukončení práce s počítačem

Pokud (zejména na svém na pracovišti) na chvíli odcházíte od počítače, nezapomeňte ho zamknout, jinak má kdokoliv přístup k vašim datům.

tip

- **Odhlásit se.** Odhlášení znamená ukončení všech právě spuštěných programů a výběr nového uživatele počítače na úvodní obrazovce přihlášení k systému.

- **Uzamknout.** Pokud odcházíte od počítače jen na malou chvíli, je vhodné počítač uzamknout (viz obrázek 2.3). Počítač během okamžiku zobrazí úvodní obrazovku, na níž vyžaduje vaše heslo.

Obrázek 2.3 Uzamknutí počítače

- **Restartovat.** Restartování počítače je ukončení a znovunastartování operačního systému. Systém při restartu ukončí všechny spuštěné programy všech uživatelů, je proto potřeba před ním uložit všechny otevřené dokumenty.

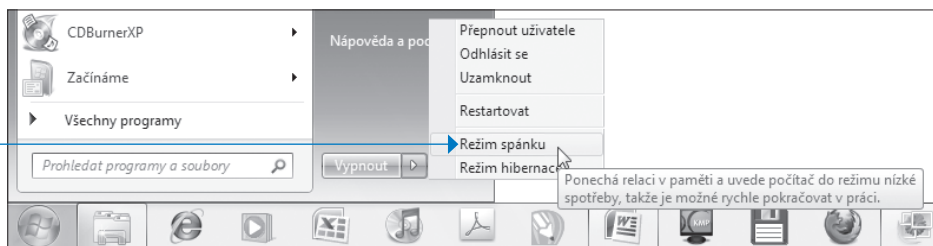
Restart provádějte tehdy, když vás k tomu nějaký program nebo sám systém vyzve, např. po instalaci důležité součásti. Nikdy nerestartujte počítač tlačítkem Reset na skříni stolního počítače – to je jen nouzové řešení v situaci, kdy počítač delší dobu vůbec nereaguje na klávesnici ani na myš.

důležité

- **Režim spánku.** Znamená, že systém počítač zcela nevypne, ale ponechá v operační paměti všechny spuštěné programy a v nich otevřené dokumenty. Vypne však displej i pevný disk a utlumí činnost všech dílů počítače. Počítač má v režimu spánku poměrně malou spotřebu, ale je schopen během několika sekund být zase v plném provozu.

Do režimu spánku přejde také počítač po určité době, kdy s ním nepracujete.

tip

Obrázek 2.4 Uvedení počítače do režimu spánku

Slova „poměrně malou spotřebu“ mohou znamenat desítky wattů, protože procesor a operační paměť musí být stále napájeny. I v režimu spánku tak má počítač řádově vyšší spotřebu než třeba televize vypnutá pomocí dálkového ovladače.

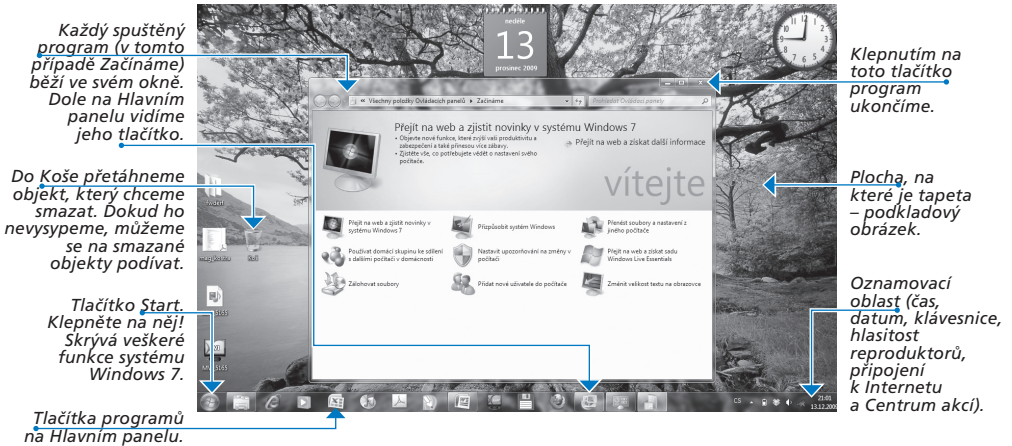
poznámka

- **Režim hibernace** je vlastně také vypnutí počítače. Od obvyčejného vypnutí se liší tím, že systém uloží na disk počítače okamžitý stav vaší práce a teprve potom počítač vypne. Po novém zapnutí pak obnoví všechny programy do stavu, v jakém jsme je opustili, a můžete tak rychle pokračovat v práci. Režim hibernace tak v sobě kombinuje výhody Režimu spánku a Vypnutí.

Pokud jen na chvíli odcházíte od počítače, je velmi vhodné počítač uzamknout (viz obrázek 2.4). Počítač během okamžiku zobrazí úvodní obrazovku, kde je vyžadováno vaše heslo.

OBRAZOVKA POČÍTAČE SE SYSTÉMEM WINDOWS 7

Následující obrázek ukazuje obrazovku počítače, na kterém je spuštěn jediný program – Začínáme.

Obrázek 2.5 Základní prvky systému Windows 7

Prostředí systému Windows 7 si můžete do velké míry uzpůsobit vlastním potřebám (některá nastavení budeme probírat v kapitole Základní uživatelská a systémová nastavení). Na každém počítači tak může vypadat trochu jinak, základní prvky však najdete všude.

poznámka

VÝZNAM JEDNOTLIVÝCH PRVKŮ A IKON

PLOCHA A JEJÍ POZADÍ

Plocha představuje pracovní plochu, na které se zobrazují okna spuštěných programů. Můžeme na ni ukládat dokumenty nebo na ní vytvářet složky, mohou na ní být umístěni zástupci objektů. Bývá na ní umístěn nějaký obrázek – pozadí plochy, tapeta (více se o ní dozvíte na straně 110). Kromě toho si na plochu můžete umístit takzvané miniaplikace, malé užitečné programy (na straně 65 se dozvíte, jak na to).

HLAVNÍ PANEL

Na Hlavním panelu jsou tlačítka programů, které používáme nejčastěji. Navíc zde najdeme programy právě spuštěné. Ty od těch nespouštěných rozeznáme podle skelného rámečku, který se navíc zbarví, jakmile na něj najedeme myší. Hlavní panel obsahuje také nabídku Start (viz níže) a oznamovací oblast s hodinami a řadou základních indikátorů.

KOŠ

Koš slouží jako úložiště odstraněných (smazaných) objektů. Můžeme se do něj dívat (chová se jako složka). Můžeme z něho objekty zpátky obnovit (vytáhnout na původní místo). Koš také můžeme vysypat – teprve tím jeho obsah definitivně smažeme (více na straně 45).

NABÍDKA START

Po klepnutí na tlačítko Start se objeví nabídka činností, které můžeme v systému Windows 7 provádět, a programů, které jsou v systému dostupné. Již víme, že zde najdeme také tlačítko pro vypnutí počítače.

ZÁSTUPCE PROGRAMU

V levém sloupci nabídky Start jsou zástupci programů. Zástupce je odkaz na program, po klepnutí na něj se příslušný program spustí. Zástupci mohou být také na ploše nebo v libovolné složce, tam se ale spouštějí poklepaním (dvojitým klepnutím levým tlačítkem myši rychle za sebou).

Zástupce mimo tlačítko **Start** poznáme podle černé šipky v levém spodním rohu ikony.

tip

SLOŽKY DOKUMENTY, OBRÁZKY, HUDBA A HRY

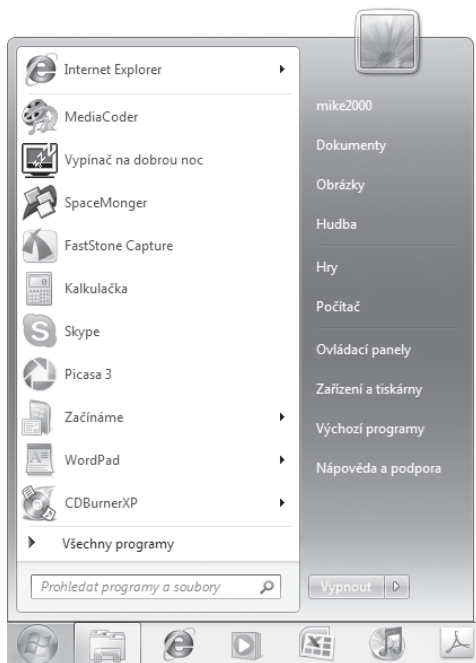
Složka je vlastně taková krabice, do které ukládáme své dokumenty a další soubory.

Systém Windows 7 nám v nabídce Start nabízí zástupce několika základních složek a složky se jménem právě přihlášeného uživatele. My tyto složky k ukládání příslušných souborů využít můžeme, ale nemusíme. Proč je ale nepoužívat, když už jsou připraveny? Složku **Dokumenty** nám navíc většina programů nabídne jako první pro uložení datového souboru. Doporučuji proto využívat tuto složku k ukládání našich souborů (textů, tabulek apod.) a složky **Obrázky** a **Hudba** pro grafiku a zvuk. Nejsme samozřejmě omezeni jen na tyto krabice, můžeme si v každé z nich udělat libovolné množství podsložek (a v nich zase dalších složek), navíc můžeme složky organizovat do takzvaných knihoven (viz strana 27), které nám pomohou orientovat se ve struktuře složek a udržet si ve svých datech pořádek.

OKNO PROGRAMU

NÁZEV OKNA

Zde je uveden název datového souboru a název programu. Vidíme zde, v jakém programu pracujeme a jaký dokument v něm máme otevřený.

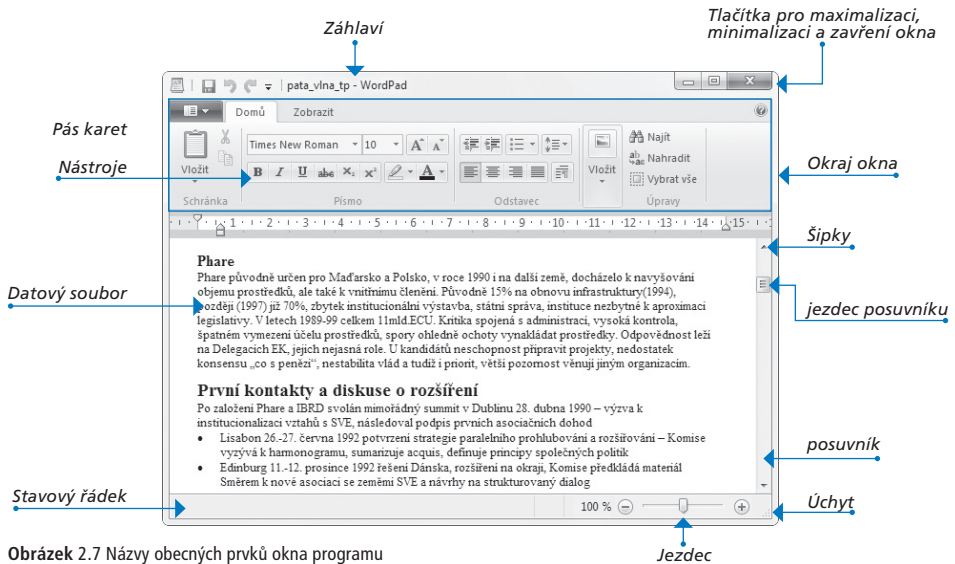

Obrázek 2.6 Nabídka Start je výchozím bodem naší práce

Název systému Windows vlastně znamená Okna. Byl tak nazván proto, že každý spuštěný program běží ve vlastním okně. Ke každodenní práci je užitečné dobře znát názvy jednotlivých prvků okna.

poznámka

Zde uvedené prvky má většina oken, některé programy pak mohou mít okno, které se příliš klasickému oknu nepodobá. Přesto v něm většinou při pečlivém hledání najdete jednotlivá tlačítka a další prvky jako v normálním okně.

Obrázek 2.7 Názvy obecných prvků okna programu

ZÁHLAVÍ

Záhloví aktivního programu má o něco sytější barvu než ostatní okna. Tažením se stisknutým tlačítkem myši na záhlaví můžeme okno snadno přesunout.

TLAČÍTKA MINIMALIZACE, MAXIMALIZACE A OBNOVENÍ Z MAXIMA

Tato tlačítka slouží k rychlé změně velikosti okna. Jejich funkce probereme podrobněji níže.

TLAČÍTKO ZAVŘÍT

Umožňuje uzavření okna, tedy ukončení programu v něm běžícího.

PANEL NABÍDEK

Obsahuje povely a volby programu, který v tomto okně běží. Je v každém programu trochu jiný, i když základní nabídky Soubor, Úpravy, Okno a Nápověda naleznete skoro všude.

PANEL NÁSTROJŮ

Obsahuje ikony (tlačítka) povelů (akcí, činností), které se jinak schovávají někde v nabídkách. Jejich výběr na panelu nástrojů je rychlejší než pomocí nabídek.

Panelů nástrojů může být několik a nemusí být jen nahoře pod panelem nabídek, ale mohou být vlevo i vpravo ve sloupci nebo plouvcí volně po ploše okna, či dokonce celé obrazovky.

Pokud na tlačítko na panelu nástrojů ukážeme myší (tedy najedeme ukazatelem, aniž bychom stiskli nějaké tlačítko), objeví se okénko s nápovědou k funkci tlačítka.

U stále většího množství programů bývají panel nabídek a panely nástrojů nahrazeny tzv. Pásem karet, což je jakýsi vylepšený panel nástrojů sdružujících na jednotlivých kartách všechny funkce programu. Jak takový Pás karet vypadá, se dozvíte na straně 58.

poznámka

STAVOVÝ ŘÁDEK

Stavový řádek zobrazuje aktuální informace o souboru, který je právě v okně otevřený.

OTEVŘENÝ SOUBOR

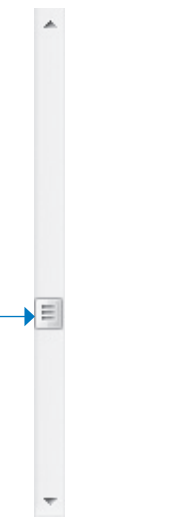
Zde vidíme datový soubor, který pomocí programu prohlédneme či vytváříme.

OKRAJ OKNA

Tažením se stisknutým tlačítkem myši na jednom z okrajů nebo rohů okna můžeme měnit jeho velikost (viz níže).

POSUVNÍK

Posuvník umožňuje posun v obsahu okna. Vidíme na něm, jaká část souboru je v okně právě zobrazena. Také máme přehled, kde asi se v dokumentu nacházíme.

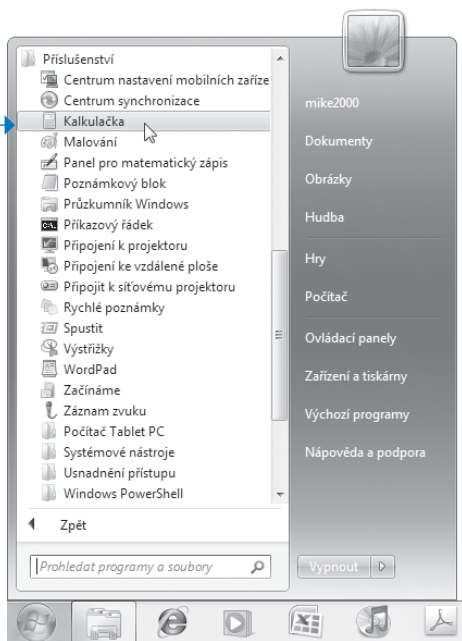
Obrázek 2.8 Posuvník umožňuje rychlý, i když ne vždy přesný pohyb po dokumentu

SPUŠTĚNÍ A UKONČENÍ PROGRAMU

Soubory (tedy i programy) v počítači jsou uloženy na pevném disku. Spuštění programu tedy způsobí jeho načtení do operační paměti počítače. Program se objeví ve svém okně na Ploše. Můžeme v něm pracovat (například napsat dopis) a po uložení dokumentu na disk program ukončit.

Následující příklad ukazuje spuštění programu **Kalkulačka**. Ten se nachází v programové složce **Příslušenství**.

1. Klepněte na tlačítko **Start**.
2. Najedte myší na volbu **Všechny programy** a chvíli zde setrvejte nebo na ni rovnou klepněte.
3. Stejným způsobem zvolte položku **Příslušenství**.
4. Klepněte na ikonu programu **Kalkulačka**.

Obrázek 2.9 Spuštění programu Kalkulačka

Informaci, ve které programové složce se program nachází a jak se jmenuje, nám musí někdo říci nebo na to musíme přijít vlastním objevováním položek v nabídce Start. V nabídce Start byste měli najít všechny programy, které na počítači máte. Ty nejčastěji používané jsou vidět ihned po otevření nabídky Start, případně je najdete na Hlavním panelu.

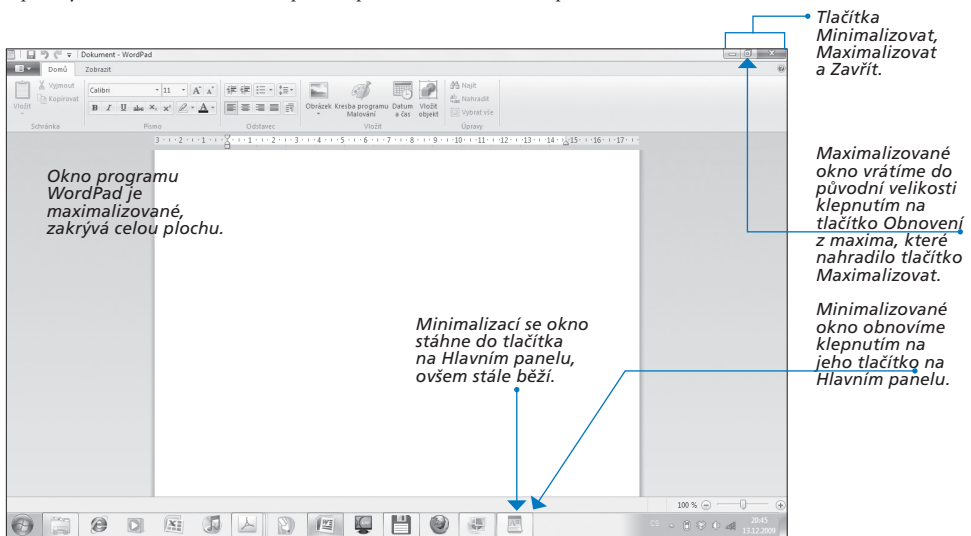
Nemůžete-li nějaký program najít, otevřete nabídku Start a začnete ihned psát jeho název. Systém vám program během chvilky najde a zobrazí spolu s ostatními výsledky, které odpovídají hledanému výrazu. Pak stačí už jen přejít pomocí kurzorových kláves nebo myši na ten správný program a stiskem tlačítka myši nebo klávesy **Enter** jej spustit.

Program může mít zástupce také přímo na **Ploše** nebo ve složce, která je na **Ploše**, případně na panelu nástrojů **Snadné spuštění**.

Program se po spuštění objeví ve svém okně na Ploše, na Hlavním panelu se objeví jeho tlačítko ohrazené skelným rámečkem. Program nyní běží (v paměti počítače), můžeme v něm pracovat. Ukončíme ho klepnutím na uzávěr (křížek) na pravém horním rohu jeho okna (viz obrázek 2.5 na začátku této kapitoly). Tím je program odstraněn z operační paměti počítače, dále neběží.

ZMĚNA VELIKOSTI A POLOHY OKNA

Okno programu můžeme rychle zvětšit na maximální možnou velikost nebo naopak zcela stáhnout z plochy do tlačítka na Hlavním panelu pomocí dvou tlačítek vpravo nahoře.

Obrázek 2.10 Maximalizace a minimalizace okna

Vyzkoušejte skvělou možnost Windows 7 měnit velikost okna i pomocí kombinace klávesy **Alt** a kurzorových šipek.

tip

Stejnou službu nám může prokázat celé záhlaví okna. Poklepáním na záhlaví okno maximalizujeme, opětovným poklepáním jej vrátíme do původní velikosti.

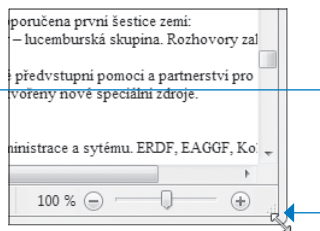
Přesuneme-li okno tažením záhlaví okna k jedné ze stran obrazovky a tlačítko myši pustíme, okno programu vyplní přesně danou polovinu plochy, což je užitečné zejména tehdy, chceme-li porovnávat dva dokumenty vedle sebe. Ti šikovnější zvládnou i záhlavím zatřepat – všechny ostatní programy naráz zmizí na Hlavní panel. Opětovným zatřepáním se zase vrátí.

tip

Velikost okna můžeme změnit nejen skokově, ale i plynule:

1. Najedeme myší na okraj nebo roh okna tak, aby se její ukazatel změnil na oboustrannou šipku.
2. Stiskneme (a nepouštíme) levé tlačítko myši a přetáhneme okraj zvoleným směrem.
3. Po dosažení požadované velikosti okna tlačítko myši pustíme.

Pravý spodní roh okna má šrafovanou oblast, která se velmi dobře uchopuje myší, můžeme však okno natahovat za libovolný okraj nebo roh.

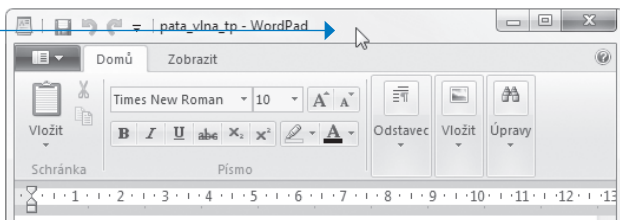
Obrázek 2.11 Změna velikosti okna

Přetáhnete-li dolní okraj okna až k okraji obrazovky, okno programu naráz vyplní celý svvislý rozměr obrazovky.

tip

Okno můžeme také přesunout na libovolné místo na ploše. Uchopíme ho myší za záhlaví, táhneme (tlačítko myši stále držíme stisknuté) na námi zvolené místo a tam okno (respektive tlačítko myši) pustíme.

Ukážeme myší na okraj okna (její ukazatel se musí změnit v oboustrannou šipku *uchopíme* okno za okraj (držíme stále levé tlačítko myši), *táhneme* okraj zvoleným směrem a po dosažení požadované velikosti okna ho pustíme. Pravý spodní roh okna má šrafovanou oblast, která se velmi dobře uchopuje myší, můžeme však okno natahovat za jeho libovolný okraj nebo roh.

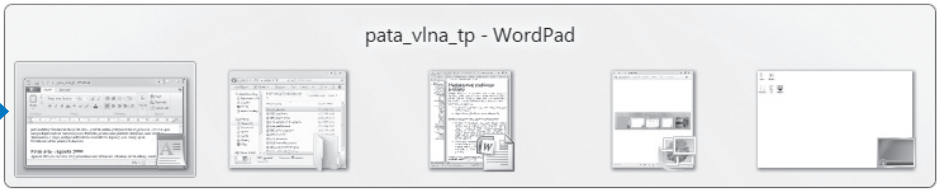
Obrázek 2.12 Změna polohy okna

PŘEPÍNÁNÍ MEZI SPUŠTĚNÝMI PROGRAMY

Systém Windows 7 umožňuje běh mnoha programů najednou, jejich počet je omezen pouze velikostí operační paměti počítače. Každý program běží ve vlastním okně, jehož polohu i velikost můžeme větší-
nou libovolně měnit.

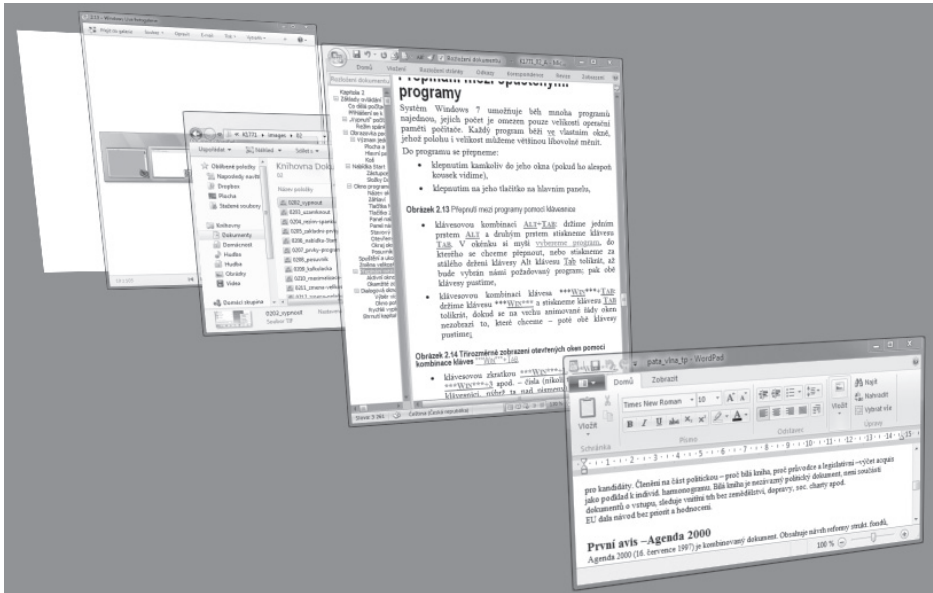
Do programu se přepneme:

- klepnutím kamkoliv do jeho okna (pokud ho alespoň kousek vidíme);
- klepnutím na jeho tlačítko na Hlavním panelu;

Obrázek 2.13 Přepnutí mezi programy pomocí klávesnice

- klávesovou kombinací **Alt+Tab**: držíme jedním prstem **Alt** a druhým prstem stiskneme klávesu **Tab**. V okénku si myši vybereme program, do kterého se chceme přepnout, nebo stiskneme za stálého držení klávesy **Alt** klávesu **Tab** tolikrát, až bude vybrán námi požadovaný program; pak obě klávesy pustíme;
- klávesovou kombinací klávesa **F3** + **Tab**: držíme klávesu **F3** a stiskneme klávesu **Tab** tolikrát, dokud se navrchu animované řady oken nezobrazí to, které chceme – poté obě klávesy pustíme;

Obrázek 2.14 Trojrozměrné zobrazení otevřených oken pomocí kombinace kláves **F3**+**T**

- klávesovou zkratkou **F3**+**1**, **F3**+**2**, **F3**+**3** apod. – čísla (nikoli ta na numerické klávesnici, nýbrž ta nad písmeny) přepínáme mezi tlačítka spuštěných programů – přitom udávají pořadí programu na našem Hlavním panelu.

Není-li program pod daným číslem momentálně spuštěný, tím okamžikem se spustí. Opakovaným stiskem kombinace kláves +číslo přepínáte mezi jednotlivými dokumenty otevřenými v rámci daného programu.

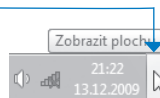
poznámka

AKTIVNÍ OKNO

Okno programu, který je právě aktivní, se objeví na ostatních oknech (nad nimi), navíc má sytější barvu a výraznější stín. Neaktivní okna jsou jím překryta, i když na průhledných částech okna (záhlaví, okraje) mohou prosvítat. Na Hlavním panelu však stále vidíme všechny programy, které jsou momentálně spuštěné (běží, jsou v operační paměti počítače).

OKAMŽITÉ ZOBRAZENÍ PLOCHY – MINIMALIZACE VŠECH OKEN

Často se potřebujeme rychle dostat na plochu, proto je zcela vpravo na Hlavním panelu **Start** na panelu **Snadné spuštění** tlačítko **Zobrazit plochu**. Najedete-li na něj ukazatelem myši, všechna okna zprůhlední. Klepnete-li na něj levým tlačítkem myši, všechna okna se rázem minimalizují na Hlavní panel. Opětovným klepnutím se vrátí zase zpátky na své místo.

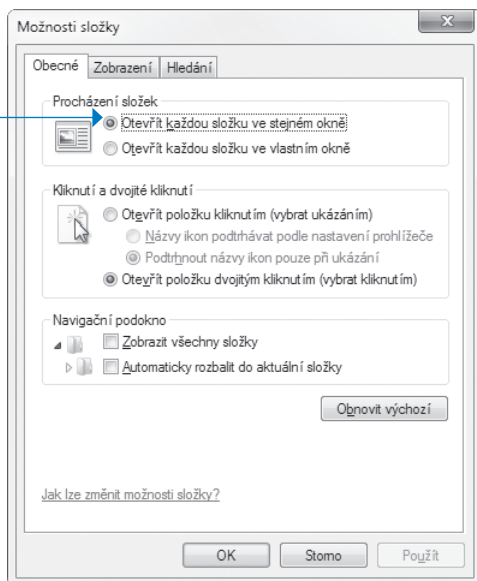

Obrázek 2.15
Tlačítko Zorazit plochu

DIALOGOVÁ OKNA

Dialogová okna neboli krátce dialogy slouží k nastavování, vybírání a zadávání různých hodnot, voleb a možností. Protože se s nimi budete setkávat často, je užitečné si projít jejich jednotlivé prvky, důkladně se s nimi seznámit a naučit se triky, se kterými je lze vyplnit rychleji. I nepatrné zvýšení rychlosti práce násobené tisíci použitými se odmění dobře patrnými úspory času i námahy.

Klepnutím myši do kolečka přepínače vyberete jednu z několika možností. Možnosti se navzájem vylučují, můžete tedy vybrat jenom jednu.

Obrázek 2.16 Výběr jedné z více možností

VÝBĚR VÍCE MOŽNOSTÍ SOUČASNĚ, ZÁLOŽKY (KARTY)

Klepnutím myši do zaškrťovacího políčka danou možnost zvolíte. Možnosti se navzájem nevylučují, můžete tedy vybrat třeba všechny najednou anebo žádnou.

Záložky (karty) sdružují množství příbuzných voleb.

DIALOG POTVRZENÍ NEBO ZRUŠENÍ AKCE

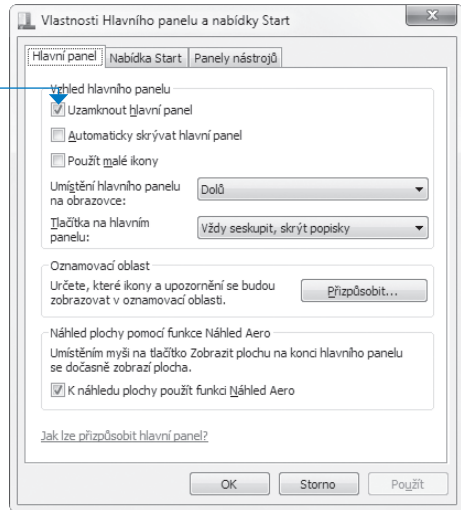
V tomto okně se nabízí několik možností:

- **Áno** – dokončí operaci, soubor bude uložen,
- **Ne** – dokončí operaci, soubor nebude uložen,
- **Storno** – operace se vůbec neprovede.

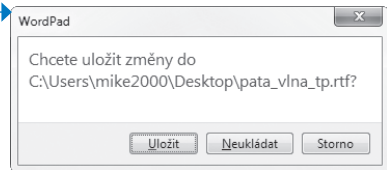
RYCHLÉ VYPLŇOVÁNÍ DIALOGOVÝCH OKEN

Vyplnění políček v dialogovém okně (zde např. zápis velikosti okrajů v textovém editoru) můžeme provést tak, že do každého políčka klepneme myši, obsah smažeme a napíšeme nový. Tento způsob je ale velmi pomalý. Rychlejší je následující trik:

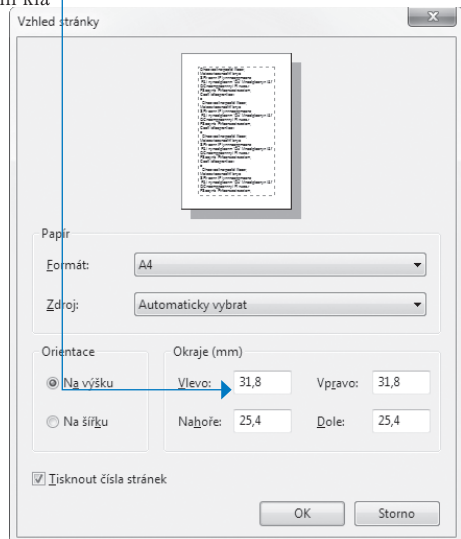
1. Klepněte do prvního políčka (Vlevo), smažte číslo, které tam je, a napište číslo nové. Jednotka se vypisovat nemusí; pokud nechceme desetinná místa, nemusíme psát ani čárku a nuly.
2. Do dalšího políčka nepřecházejte myši, ale stiskem klávesy **Tab**. Kurzor přeskočí do následujícího políčka a znaky v tomto okénku budou označené. V tuto chvíli je možné okamžitě začít zadávat novou hodnotu. (Nepohybuje textovým kurzorem ani ukazatelem myši – označení čísla by zmizelo.) Podle zásady, že označený text je ihned nahrazen nově napsaným textem, je původní číslo přepsáno číslem novým.
3. Stiskněte opět klávesu **Tab**. Kurzor přeskočí do dalšího políčka – opět stačí neprodleně přepsat označený text novou hodnotou. Pomocí myši tedy vyplníme jen první políčko, do dalších políček přecházíme pouze stisknutím klávesy **Tab**. Označený text nemažeme ani nepohybujeme myši, ale rovnou jej přepíšeme novou hodnotou.

Obrázek 2.17 Výběr více možností současně a takzvané záložky neboli karty

Obrázek 2.18 Dialogové okno potvrzení akce

Obrázek 2.19 Rychlé vyplňování dialogových oken

Zadávání údajů ukončíme klávesou **Enter**, je to rychlejší než dávat ruku na myš a trefovat se na tlačítko **OK**.

Tento rychlý způsob vyplňování dialogových oken je obecně platný, dá se tedy použít v jakémkoliv dialogovém okně. Je mnohem rychlejší než pohyb po políčkách pomocí myši.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Pokud bychom stiskli omylem klávesu **Tab** vícekrát a přejeli okénko, do kterého chceme psát, vrátíme se zpět kombinací kláves **Shift** + **Tab**.

tip

Prvky systému Windows 7 se od starších systémů liší především inovovaným hlavním panelem a novými možnostmi přepínání a změny velikosti oken, které jsme si v této kapitole ukázali. Na ploše se zobrazují programy spuštěné v oknech, na Hlavním panelu a v nabídce Start pak najdeme jejich tlačítka. Kromě toho si můžeme plochu obohatit o některé z miniaplikací. Pomocí nabídky Start spouštíme programy, které nejsou na Hlavním panelu, najdeme v ní také odkazy na základní složky k ukládání souborů, přístup k ovládacím panelům i tlačítko Vypnout.

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.